

Nr 206.

Godkänd av första kammaren den 12 maj 1942.

Godkänd av andra kammaren den 12 maj 1942.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag och lån av statsmedel för anordnande av allmänna samlingslokaler jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 91.)

Till Konungen.

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1942/43 såsom reservationsanslag beräkna dels å driftbudgeten under femte huvudtiteln (punkten 23) till Bidrag till anordnande av allmänna samlingslokaler 2,500,000 kronor, dels ock å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder (bilaga 3, punkten 6) till Lånefonden för anordnande av allmänna samlingslokaler 2,500,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 118, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 13 februari 1942, föreslagit riksdagen att

dels godkänna av departementschefen förordade grunder för bidrag och lån av statsmedel för anordnande av allmänna samlingslokaler;

dels ock för budgetåret 1942/43 anvisa

a) under femte huvudtiteln till Bidrag till anordnande av allmänna samlingslokaler ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor;

b) å kapitalbudgeten under Kapitalinvesteringar, Fonden för låneunderstöd till Lån för anordnande av allmänna samlingslokaler ett reservationsanslag av likaledes 1,500,000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen till behandling förehåft följande motioner, nämligen

dels de två likalydande motionerna I: 62 och II: 97, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville begära sådan ändring av kungörelsen den 6 mars 1936 angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet att såsom villkor för statsbidrags erhållande vid uppförande av skolbyggnader även måtte uppställas skyldighet för skoldistrikt att i den utsträckning, som Kungl. Maj:t äger närmare angiva, upplåta skolbyggnad för ortens frivilliga bildningsverksamhet och likartad fostrande verksamhet bland ungdomen;

dels ock de två likalydande motionerna I: 216 och II: 290, vari hemställtts, att riksdagen vid bifall till propositionen nr 118 måtte uttala sig för att de olika folkrörelsernas lokalföreningar såvitt möjligt med stöd av kommun i regel böra taga initiativ till lokalfrågans lösning samt ställa sig som företagare samt att de synpunkter som i övrigt anförts i motionen måtte beaktas vid utfärdande av bestämmelser för i propositionen föreslagen verksamhet.

Riksdagen vill i likhet med departementschefen framhålla, att det icke minst i allvarliga kristider är betydelsefullt, att medborgare i ett land med demokratiskt statskick ej av brist på samlingslokaler hämmas i sina möjligheter att överväga och dryfta de krävande spörsmål, som då ständigt anmäla sig. Föreningsliv och folkbildningsverksamhet ha under rådande förhållanden fått ökad betydelse, likaså de frivilliga försvarsorganisationerna, för vilka krisläget skapat vidgade uppgifter. Samtidigt har frågan om lokaler, där ungdomen kan få samlas till överläggningar, möten, studier och underhållning, genom olika samverkande orsaker alltmera trätt i förgrunden. Då behovet av samlingslokaler för dessa olika ändamål på många orter är av den art att det icke kan tillgodoses utan statens stöd, anser riksdagen — i likhet med 1941 års riksdag — att frågan om sådant stöd trots det ansträngda statsfinansiella läget utan ytterligare dröjsmål bör upptagas till lösning.

I motionerna I: 62 och II: 97 yrkas sådan ändring i gällande kungörelse angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet att såsom villkor för statsbidrags erhållande även måtte uppställas skyldighet för skoldistrikt att i den utsträckning, som Kungl. Maj:t äger närmare angiva, upplåta skolbyggnad för ortens frivilliga bildningsverksamhet och likartad fostrande verksamhet bland ungdomen. Riksdagen vill i anledning härav erinra om att departementschefen beträffande förfoganderätten till redan med statens stöd uppförda lokaler icke ansett sig kunna föreslå några lagstiftningsåtgärder om skyldighet för kommunerna att upplåta dem för föreningslivet. Till detta ställningstagande ansluter sig riksdagen, som delar den av departementschefen uttalade förhoppningen, att kommunala lokaler i mån av behov och möjligheter ställas till föreningslivets förfogande i större utsträckning än hittills på sina håll varit fallet. Givetvis bör dock, såsom departementschefen framhållit, upplåtelse av skollokaler ske allenast på sådana villkor att ej större olägenhet vållas för undervisningen eller för den lärarpersonal, som har sin bostad i skolhusen. Vad angår lokaler, som hädanefter uppföras, instämmer riksdagen i motionernas syfte, men förutsätter därvid att föreskrifter i ämnet från Kungl. Maj:ts sida meddelas efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall och endast ifrågakomma beträffande skoldistrikt, inom vilka tillgången på andra samlingslokaler är synnerligen knapp och förhållandena i övrigt äro av den art, att sådana föreskrifter bli särskilt påkallade.

Vad departementschefen anført i fråga om begreppet allmänna samlingslokaler och anordnande i en och samma byggnad av lokaler för andra behov, som kunna vara av intresse för orten, har icke föranlett erinran från riksdagens sida. Det synes riksdagen välbetänkt, att på de orter, där behov av

gymnastiklokaler föreligger, man vid anordnande av samlingslokaler söker förena tillgodoseendet av de båda lokalbehoven, därest detta icke medför särskilda olägenheter.

Beträffande statsstödets utformning och verksamhetens organisation godkänner riksdagen Kungl. Maj:ts förslag. Understöd skulle enligt nämnda förslag kunna tillerkännas kommun, enskild förening, bolag eller stiftelse. Med hänsyn till önskvärdheten av stabilitet beträffande lokalföretagen och kontroll över deras skötsel har departementschefen ansett önskvärt att de kommunala myndigheterna toge initiativ till lokalfrågans lösning och att kommunen såvitt möjligt ställde sig som företagare, varvid ett samarbete mellan de kommunala myndigheterna och representanter för de i orten verkande föreningarna givetvis borde komma till stånd. I motionerna I: 216 och II: 290 har framhållits, att i stället folkrörelsernas lokala organ själva som regel böra taga initiativet och under samarbete med kommunen ställa sig som företagare. Riksdagen har icke kunnat undgå att finna motionärernas synpunkter värda beaktande. I detta sammanhang önskar riksdagen även understryka, att en bestämmelse därom, att vid en förenings upplösning dess byggnader skola tillfalla den riksorganisation, till vilken föreningen må vara ansluten, icke bör utgöra hinder för föreningen att erhålla här ifrågavarande understöd. Kungl. Maj:t bör dock vara obunden att i varje särskilt fall efter omständigheterna pröva frågan om huvudmannaskapet till en ifrågasatt samlingslokal.

I fråga om den byggnadstekniska granskningen förefaller det riksdagen välbetänkt, att densamma anförtros byggnadsstyrelsen. Det förefaller givetvis ändamålsenligt att — på sätt i motionerna I: 216 och II: 290 anförts — de arkitekter, som stå till lokaläggande riksorganisationers förfogande, vid byggande av statsunderstödda samlingslokaler få nyttiggöra de erfarenheter och rön som gjorts i fråga om ny- och ombyggnader av andra dylika lokaler. I vad mån staten bör tillse att dylik sakkunskap blir företrädd vid byggnadsplanernas uppgörande och granskning får emellertid bero på Kungl. Maj:ts prövning.

Såsom departementschefen anført ger inledandet av ifrågavarande understödsverksamhet icke vare sig kommun eller enskilda företag någon ovillkorlig rätt till bidrag eller lån. Storleksordningen av byggnadsverksamheten blir beroende på de anslag, som ställas till förfogande. De av Kungl. Maj:t för nästa budgetår äskade beloppen finner riksdagen väl avvägda.

Under återopande av det anförda får riksdagen anmäla, att riksdagen

dels i anledning av motionerna I: 62 och II: 97 beslutat hos Kungl. Maj:t anhålla att såsom villkor för statsbidrag till uppförande av skolbyggnader uppställas skyldighet för skoldistrikt att i den utsträckning, som Kungl. Maj:t äger att närmare angiva, upplåta skolbyggnad för ortens frivilliga bildningsverksamhet och liknande fostrande verksamhet bland ungdomen;

dels med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av motionerna I: 216 och II: 290 godkänt de grunder för bidrag och lån av statsmedel för anordnande av allmänna samlingslokaler, som i det föregående angivits;

dels ock för budgetåret 1942/43 såsom reservationsanslag anvisat *ej mindre* till Bidrag till anordnande av allmänna samlingslokaler å driftbudgeten under femte huvudtiteln 1,500,000 kronor, *än även* till Lån för anordnande av allmänna samlingslokaler å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd 1,500,000 kronor.

Stockholm den 12 maj 1942.

Med undersåtlig vördnad.

Nr 207.

Godkänd av första kammaren den 12 maj 1942.

Godkänd av andra kammaren den 12 maj 1942.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1942/43 till länsnykterhetsnämnderna m. m.

(Statsutskottets utlåtande nr 92.)

Till Konungen.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen nr 145, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 27 februari 1942, framställda förslag för budgetåret 1942/43 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisat *dels* till Länsnykterhetsnämnderna ett förslagsanslag av 136,000 kronor, *dels ock* till Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m. ett anslag av 137,000 kronor.

Stockholm den 12 maj 1942.

Med undersåtlig vördnad.
